

POMOĆ I PODRŠKA DJETETU

U KONTROLI DIJABETESA TIP 1

Poštovani,

pri upisu u prvi razred ispunili smo obrasce te naveli dijagnozu dijabetes tipa 1 od godine i priložili smo povijest bolesti. Prvi dan škole učiteljici smo dali i naše individualno prilagođene upute za pomoć i podršku u kontroli razina šećera u krvi što uključuje:

- slobodu, odnosno mogućnost mjerenja razine šećera u krvi po potrebi,
- uzimanje hrane, pića po potrebi,
- **u izvanrednim situacijama davanje injekcije inzulina,**
- u slučaju hipoglikemijske kome, pružanje prve pomoći davanjem injekcije GlucaGena.

Mjerenje razine šećera u krvi, po potrebi uzimanje hrane i pića te **davanje inzulina u slučaju potrebe korekcije razina šećera**

- sprječava akutne komplikacije, hipoglikemiju i hiperglikemiju,
- omogućava održavanje razine šećera približno u normalnim razinama, kratkoročno i dugoročno omogućava normalnu razinu motoričkih sposobnosti i stabilnu energiju te raspoloženje, odnosno praćenje nastave, sudjelovanje, učenje i socijalizaciju,
- dugoročno omogućava održanje zdravlja, odnosno prevenciju razvoja komplikacija bolesti (mozak, oči, bubrezi, stopala, živčani sustav i dr.).

.... si od navršene godine sam zna izmjeriti razinu šećera u krvi i pomoć i podršku mu u tom smislu treba samo u izvanrednim situacijama npr. u slučaju slabosti ili frustracije, odnosno kada to nije u mogućnosti napraviti bez psihološke i/ili fizičke pomoći.

..... godine je po prvi puta sam sebi uspio dati ... inzulina te mu je sada u izvanrednoj situaciji potrebna samo podrška odrasle osobe. Podrška uključuje psihološku i socijalnu podršku te kontrolu (ne izoliranje, ne isticanje, ne pokazivanje negativnih emocija, dati potrebno vrijeme i prostor, osjećaj sigurnosti i slobode, davanje broja jedinica prema uputama, da se injekcija nije

izvukla pri ubrizgavanju, da primjerice zbog zaigranosti ili obveza ne zaboravi je li dao inzulin ili si dati inzulin i sl.).

Mjerenje razine šećera u krvi i davanje inzulina djeci je rutina na razini uzimanja hrane i pića, spavanja i slično te se prema tome na isti način treba i odnositi.

DAVANJE INJEKCIJE INZULINA

- Je li davanje inzulina u izvanrednim situacijama potrebno?

U ... primjeru **inzulin je potrebno dati u izvanrednoj situaciji akutno povišene razine šećera u krvi (npr. ... mmol/l, ... mmol/l) i primjerice na izletu u vrijeme kada ... svakodnevno prima terapiju:**

- stanje hiperglikemije smanjuje ... potencijal za praćenje nastave, učenje, motoričke aktivnosti, normalno ponašanje koje je uvjet i zdrave socijalizacije,

- s medicinske strane mala je vjerojatnost akutnih komplikacija uslijed hiperglikemije u kraćem vremenskom razdoblju no i ta je mala vjerojatnost ipak vjerojatnost,

- dugoročno povećava rizik komplikacija dijabetesa.

Terapija inzulinom potencijalno je opasna po život no treba znati da to uključuje i davanje i nedavanje inzulina te je razina odgovornosti u oba slučaja ista.

- Neka djeca primaju terapiju pumpicom

Oko 25 % djece oboljele od dijabetesa tipa 1 u Hrvatskoj dobiva pumpicu po preporuci liječnika specijalista putem liste čekanja po kojoj prioritet imaju djeca s lošom regulacijom razina šećera u krvi. Pumpica je aparat koji preko kanile koja je u tijelu pritiskom gumbića injektira inzulin. Svaka terapija pa tako i pumpica ima svojih dobrih i loših strana.

... prima terapiju penom (injekcija) prema izboru liječnika te prima terapiju ... inzulina. U slučaju prelaska na pumpicu ... bi trebao i mijenjati terapiju na analoge humanog inzulina te način davanja i računanja. U njegovom slučaju za sada se nije pokazala potreba za promjenom terapije jer su prosječne razine šećera (kontrole svaka tri mjeseca i godišnja kontrola) u preporučenim okvirima koje smanjuju rizik razvoja komplikacija.

- Neka djeca koriste kontinuirane mjerače glukoze (potkožno)

....

- **Tko može dati inzulin, odnosno pružiti podršku pri samostalnom davanju inzulina?**

Prema pravnom mišljenju Pravne klinike:

- prema Obiteljskom zakonu (NN 103/2015, čl. 93., 109.) roditelji su dužni i odgovorni skrbiti se o zdravlju djeteta te mu omogućiti korištenje mjera za očuvanje te unaprjeđenje zdravlja, dužni su i odgovorni čuvati dijete te se skrbiti o njegovim potrebama. Roditelji sporazumno donose odluke koje su bitne za dijete, a to mogu biti i odluke koje mogu znatno utjecati na život djeteta što su primjerice i izvanredni medicinski postupci i liječenje.

Prema Mišljenju Pravne klinike **roditelji mogu ovlastiti bilo koju osobu pritom pazeći na dobrobit i zaštitu djeteta te očuvanje njegovog zdravlja.**

- prema Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi školske ustanove dužne su i (čl. 67.):

- stvarati uvjete za zdrav mentalni i fizički razvoj te socijalnu dobrobit učenika,
- brinuti o sigurnosti učenika,
- osigurati uvjete za uspješnost svakog učenika u učenju,
- brinuti se o zdravstvenom stanju učenika,
- pružati savjetodavni rad učenicima.

Učitelji imaju obvezu brinuti i o sigurnosti i zdravlju učenika.

Postupak davanja inzulinske injekcije relativno je jednostavan, a pritom je neophodna terapija i liječenje te bi djetetu trebalo pružiti zdravstvenu i psihološku pomoć. U tom smislu pomoć bi trebali pružati i djelatnici škole.

- prema Državnom pedagoškom standardu (čl. 14) stručni suradnici potrebni za odgojno – obrazovni rad škole su: pedagog, psiholog, stručnjak edukacijsko – rehabilitacijskog profila, knjižničar i zdravstveni radnik. Zdravstveni radnik zapošljava se sukladno potrebama učenika škole uz odobrenje ministarstva nadležnog za obrazovanje.

- Pravilnik o obvezama učitelja i stručnih suradnika u osnovnoj školi (čl. 14.) propisuje da se obveze učitelja i stručnih suradnika utvrđuju godišnjim planom i programom rada osnovne škole.

Potrebno je pronaći osobu koja je ... voljna pružiti neophodnu pomoć i podršku, u izvanrednim situacijama psihološku pomoć u samostalnom davanju injekcije, koja bi se u tom smislu educirala i osposobila ako nije zdravstveni radnik.

Prema usmenom mišljenju doktorice školske medicine navedeni izvanredni postupci građanska su dužnost.

- Zašto ... ne nastavi prema potrebi dolaziti u školu i pratiti dijete na izlete?

Smatramo da u ovoj fazi odrastanja, polaska u školu, osamostaljivanja, intenzivnog učenja, socijalizacije itd. ne smijemo djetetu slati poruku da će u svakoj situaciji visokog (ili niskog) šećera ovisiti o roditeljima, odnosno da nema odgovornih odraslih osoba u njegovom neposrednom okruženju koji mu također mogu pružiti pomoć i podršku za aktivnosti za koje se očekuje da ih samostalno preuzima dijete u dobi od ... godina. Isto bi značilo da nema osobe izvan doma u koju može imati povjerenja (da će mu po potrebi pomoći), da ne može naći osjećaj sigurnosti u niti jednoj drugoj osobi koja je u ovoj fazi autoritet, model i provodi prosječno 4 do 5 školskih sati u njegovom okruženju.

EDUKACIJA / OSPOSOBLJAVANJE

Prema dopisu, stručnom mišljenju HZJZ iz prosinca 2014. godine na upit Pravobraniteljice za djecu doc.dr.sc. Ivana Milas Klarić o pružanju prve pomoći u slučaju dijabetičke kome:

- uobičajena praksa skrbi o djeci oboljeloj od šećerne bolesti u svijetu uključuje primjenu glukagona od strane laika te ga mogu i trebaju primjenjivati i djelatnici škola,

- svaka škola koju pohađa oboljelo dijete, u dogovoru s roditeljem treba **identificirati jednog ili nekoliko djelatnika koji su voljni provoditi ovaj postupak,**

- navedeni djelatnici trebaju biti educirani za navedeni postupak, a svoju suglasnost trebaju iskazati u pisanom obliku zajedno s roditeljima,

- također, u školi je neophodno poduzeti sve kako bi se potreba za aplikacijom glukagona smanjila na minimum i po mogućnosti izbjegla, a to znači **provesti edukaciju svih djelatnika škole i učenika u razrednom odjelu koji pohađa učenik koji boluje od dijabetesa tipa 1.**

U siječnju 2015. godine Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta sadržaj stručnog mišljenja poslala je svim odgojno – obrazovnim ustanovama uz molbu za postupanje u skladu s tim preporukama.

Edukaciju može provesti bolnička ustanova, odnosno specijalist pedijatar endokrinolog, zatim Zavod za endokrinologiju i dijabetes Klinike za pedijatriju KBC Zagreb ili nadležni školski liječnik, prema potrebi. Referentni centar u suradnji s Agencijom za odgoj i obrazovanje provodi edukacije za djelatnike škola i vrtića. Edukacije se održavaju u prostorijama Hrvatskog liječničkog zbora.

Mi smo i dalje spremni educirati djelatnike škole i učenike iz osobnog iskustva...

... učiteljici smo dali i knjige *Dijabetes – prilika za promjenu* i *Do 41°C* te namjenski film *Dječja posla*.

Srdačan pozdrav,

ime i prezime (roditelji)

roditelji ... (1....)

mob:

mjesto, datum